

Jesús Carrasco

*De grond onder
onze voeten*

Roman

Vertaald door Arie van der Wal

MEULENHOF

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van het Spaanse Ministerie van Cultuur (Directoraat-generaal boeken, archieven en bibliotheken)

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

ISBN 978-90-290-9148-0

ISBN 978-94-0230-747-4 (e-boek)

NUR 302

Oorspronkelijke titel *La tierra que pisamos*

Copyright © 2016 Jesús Carrasco

Copyright Nederlandse vertaling © 2016 Arie van der Wal en

J.M. Meulenhoff bv, Amsterdam

Vormgeving omslag Bart van den Tooren

Vormgeving binnenwerk Steven Boland

Foto voorzijde omslag © *Toro bravo*, Tomás Castaño

Foto van de auteur © Alejandro Espadero

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

I

Vandaag ben ik midden in de nacht wakker geworden van een geluid. Het was niet het gesnurk van Iosif, die, ongewoon voor hem, op dat uur in stilte naast me lag te slapen, half weggezakt in de wol van het matras. Ik heb op mijn rug naar de beukenhouten steunbalken van het dak liggen staren, mijn handen stevig om de lakens geklemd, op zoek naar een houvast dat het ragfijne linnen me niet kon geven. Een hele tijd ben ik doodstil blijven liggen, met gespannen schouders en gesloten handen. Ik wilde het geluid nog een keer duidelijk horen om het te kunnen toeschrijven aan een van onze dieren en daarna weer rustig in te slapen. Maar behalve de wind in de takken van de grote steeneik heb ik niets kunnen ontdekken, en toen begon als bij toverslag de oude mythe van de indringer met de van begeerte uitpuilende ogen in mijn ingewanden te wroeten en aan me te vreten.

Het is augustus, de ramen zijn tot bovenaan opengeschoven en een warm, geurig briesje doet de vitrages zacht heen en weer bewegen en laat ze zo mooi dansen dat ik in deze tijd van het jaar, wanneer ik niet kan slapen, 's nachts vaak rechtop in bed ga zitten om in vervoering te kijken naar die als tere vlaggen wapperende glasgordijnen. Ik adem de aangename geuren in die door de wind worden aangevoerd en voor even de

stilstaande lucht in de kamer verdrijven. Ze komen in golven, net zoals de restanten van vergane schepen aanspoelen op de kust. In de lente is er het allesoverheersende aroma van de oranjebloesem, vooral tegen het vallen van de avond. Dagen daarvoor stuurt de boom al een boodschapper. Buiten is het nog fris wanneer een windvlaag plotseling aankondigt dat ergens in de omgeving het leven op het punt staat opnieuw te beginnen.

Met de stof van het laken tussen mijn vingers en met mijn ogen dicht heb ik me proberen te concentreren op de duisternis buiten. En zo ben ik in gedachten de veranda op gegaan, die iets hoger ligt dan het geurige grasveld rondom het huis, en heb ik mijn aandacht naar voren gericht, naar de plek waar het erf uitkijkt over de vallei. In de verte twinkelen de gaslantaarns van het dorp, dat als een schildpad omhoogkruipt tegen de helling aan de voet van het kasteel. In gedachten daal ik de houten treden af en loop een paar stappen op het vochtige gras tot aan de schutting die de moestuin op het lagergelegen terras overheerst. Ik hoor daar niets, niet eens het rauwe geluid van het langs elkaar heen strijken van de al droge maïsbladeren.

Ik draai me om naar het huis en tuur het achterste deel van het terrein af. In de aan de balustrade van de veranda bevestigde bloempotten groeien onduidelijke vormen. Aan het afdakje erboven hangt de alarmklok, waarvan het touw de planten bijna raakt. Links van het gebouw verheft zich de grote steeneik, een machtige aanwezigheid, met een kruin die tot over de dakrand groeit. Aan de andere kant, tussen de woning en de weg, ligt de kleine stal met zijn getraliede raampjes en Arabische dakpannen. Binnen kun je de merrie niet eens met haar hoefijzers over de leistenen vloer horen

schrapen. Ook Kaiser, onze hond, maakt geen geluid, en dat was te verwachten; het is ongetwijfeld het sloomste dier dat je je kunt voorstellen. ‘U zou een kip de boerderij moeten laten bewaken,’ zei de postbode een keer tegen me. ‘Zelfs die met de kaalgeplukte nek jaagt je meer angst aan.’ Misschien dat ik glimlachte om zijn grappige opmerking en ik heb hem vast gelijk gegeven om maar snel van hem af te zijn.

Er schijnt al een aantal weken een lynx of een wolf rond te zwerven in de omgeving van het dorp, en dat beest zou al een paar ganzen en een lam hebben gedood. Dat heeft dokter Sneint me tenminste verteld, de laatste keer dat ik in het kasteel op de medische hulppost van het garnizoen was om de medicijnen van Iosif op te halen. Terwijl ik de potjes in mijn zadeltas stopte, stond hij op en pakte, na een snelle blik over de ruggen in zijn boekenkast, een atlas van de fauna op het Iberisch Schiereiland om me een afbeelding van het dier te laten zien. Wat me opviel waren de bakkebaarden aan beide kanten van zijn bek en de puntige oren. ‘Pluimen,’ verduidelijkte de arts toen ik mijn vinger op dat deel van de illustratie legde. ‘Het zou ook een wolf of een vos kunnen zijn,’ zei hij. ‘U moet op zoek gaan naar de uitwerpselen, liefst langs de weg naar uw huis. En als u die hebt gevonden, openmaken en kijken of er veel haar in zit.’ Zowel het idee van het zoeken naar uitwerpselen als het openmaken ervan, vond ik op dat moment weerzinwekkend, maar toen ik op weg naar huis de ontlasting zag liggen, kon ik de verleiding niet weerstaan er met een stok in te porren. Dat vond ik niet eens onaangenaam. Het rook naar konijn, en afgaande op hoe het eruitzag, zou je zeggen dat die dieren zich alleen maar voeden met haar.

Ik ben opgestaan en heb de olielamp op mijn nachtkastje aangestoken. Leunend over de vensterbank heb ik links en rechts naar buiten geschenen, op zoek naar tekenen van het dier, maar al snel kreeg ik door dat de volle maan meer licht gaf dan mijn geïmproviseerde lantaarn en toen heb ik hem maar uitgedaan. Ik heb in elk geval niets vreemds opgemerkt. Misschien dat de lichtbundel het beest heeft verjaagd. De dieren in de stal hielden zich rustig en ik heb de lauwwarme wind die opstijgt vanuit de vallei mijn gezicht laten strelen. De volle maan gaf een vreemde gele kleur aan de boven de vlakte hangende wolken in de verte. Ik heb de luiken dichtgetrokken en ben weer naar bed gegaan. En terwijl de slaap terugkeerde, realiseerde ik me, opnieuw starend naar het dak, dat er in dit deel van het land geen beukenbossen zijn.

2

Het is al ver in de ochtend als ik hem voor het eerst ontdek, terwijl ik bezig ben met de geraniums. Recht voor me zie ik de plooien van zijn colbert tussen de witte planken van de schutting die de afscheiding vormt met de moestuin. Naast me rust Iosif uit in zijn schommelstoel, al is beweren dat hij uitrust eigenlijk overbodig, omdat hij de hele dag in rust doorbrengt: in bed, op de bank in de woonkamer, en als het mooi weer is, hier op de veranda. Elke morgen til ik hem uit bed, kleeft hem aan en zet hem in een stoel, binnen of buiten, al naargelang het jaargetijde. Ik pak hem bij zijn elleboog, waarna hij zich met kleine pasjes als een gehoorzaam hondje overal mee naartoe laat nemen. Door zijn ziekte is hij nog maar een schim van wat hij vroeger was. Een man die divisies onder zijn bevel heeft gehad, beschikkend over de levens van andere mannen, die steden heeft belegerd en vijanden en opstandelingen over de kling gejaagd. Ik vraag me af of zijn vroegere tegenstanders, degenen die hij heeft onderworpen en tot onderdanen van Zijne Majesteit heeft gemaakt, nog dezelfde oude woede zullen voelen waarmee ze ongetwijfeld hun wapens hebben afgegeven aan deze man in wiens schaduw ik heb geleefd en wiens schaduw nu alles is wat ik adem. Zijn geest werkt niet altijd meer naar behoren,

en hij kan evengoed twee weken met zijn hoofd op zijn borst zwijgend voor zich uit zitten te staren, niet eens in staat op te staan, zichzelf bevuilend, als dat hij zich plotseling laat gelden en begint te commanderen. Op die momenten, van onbepaalde duur, neemt hij weer zo volledig deel aan het dagelijks leven dat het lijkt alsof hij daarmee nooit is opgehouden. Soms gedraagt hij zich dan als een nukkige patiënt. Wanneer we samen in de keuken zijn en hij me groente ziet snijden, eist hij dat ik grote stukken snij en legt hij me voor de zoveelste keer uit dat hij nu eenmaal graag ziet wat hij eet. 'Ik wil geen puree, vrouw. Puree is voor kinderen en ik ben geen kind meer.'

Af en toe leeft hij ineens weer in het verleden en richt hij zich tot mij alsof ik deel uitmaak van een herinnering; dan noemt hij me 'commandant Schultz' of 'mijn bloem', op strijdlustige of honingzoete toon, al naargelang. En het merkwaardige is dat hij me nooit eerder zo heeft genoemd, 'mijn bloem', zelfs niet in onze verlovingsstijd. Het lijkt wel alsof er tussen zijn hersenwindingen oude begeerten opbloeien, of de herinnering aan een andere vrouw naar wie hij tijdens zijn langdurige afwezigheden ongetwijfeld heeft verlangd; in de periode waarin de veldtochten elkaar opvolgden en het erop leek dat het Rijk uiteindelijk de hele wereld zou bezetten.

Gelukkig word ik al jaren niet meer bezocht door die man die mijn wereld op haar grondvesten heeft doen trillen. Hoe kwaad hij kon worden als de kleine Thomas de werkwoorden niet goed vervoegde, of als hij besmeurd terugkwam uit de tuin. Dan trok hij hem zo hard aan zijn oor omhoog dat hij de arme jongen bijna optilde. Hij schudde hem door elkaar en niet zelden

gaf hij hem een oorveeg en tikken op zijn vingers met de houten liniaal. Ik smeekte hem dan daarmee op te houden, het was tenslotte nog maar een kind, waarop hij zich omdraaide en me een vernietigende blik toewierp; de troebele blik van iemand die tot verzadigens toe het kokende bloed van mannen heeft gedronken. Een blik die me nog steeds doet huiveren als ik eraan terugdenk en waarvan diep in zijn ogen de sporen nog zichtbaar zijn.

‘Die vervloekte rupsen,’ zeg ik bij mezelf bij het zien van de aangevreten plantenstengels. Ze zijn met geen mogelijkheid uit te roeien en elk jaar moet ik een groot deel van mijn planten uit de aarde trekken en achter het huis verbranden, de enige manier om te voorkomen dat de plaag de gezonde exemplaren aantast. Ik pak ze bij de steel, draai ze een slag en trek ze uit de pot. De donkere aarde, altijd vers en stevig, valt op de grond en vormt sponzige kluiten, die ik naar mijn neus breng om mezelf te bedwelmen met de geur.

Ik sla mijn ogen op naar de weidse horizon van de Tierra de Barros en zie zijn donkere colbert tussen de witte planken door schemeren, een smerige indringer op ons grondgebied. Kaiser is naar de plek toe gelopen en snuffelt er nieuwsgierig aan vanaf deze kant van de schutting.

Zonder mijn ogen van de man af te wenden, richt ik me op, langzaam terugwijkend naar de open deur, en pak het geweer dat in de hal aan een haak hangt. Ik moet op mijn tenen gaan staan om bij de schouderriem met patronen te kunnen. Als er geweld had bedreigd, als het in plaats van deze bedelaar een dief was geweest die probeerde het huis binnen te dringen, zou ik geen tijd hebben gehad hem tegen te houden. Maar ik kan

me niet veroorloven dat Iosif het geladen geweer binnen handbereik heeft. Niet weer.

Mijn vingers trillen terwijl ik de patroon in de loop schuif. Ik klap het wapen dicht, daal de treden af en loop in zijn richting. Op enige afstand blijf ik staan, druk de kolf krachtig tegen mijn schouder, eigenlijk niet anders verwachtend dan een verwarde dronkaard aan te treffen tegen wie, zo hoop ik vurig, een bezem voldoende zou moeten zijn.

‘U mag hier niet komen,’ zeg ik, ‘dit is privéterein.’ Hij geeft geen antwoord en verroert zich niet. Hij draait ook zijn hoofd niet in mijn richting om me te kunnen aankijken. Vanaf deze kant van de schutting zijn voor mij alleen de verwarde en vuile haren op zijn kruin te zien. Ik wacht. Kaiser duwt zijn snuit tussen de houten planken en besnuffelt hem, als een vriendelijke versie van mijn steeds ongeduldiger schoenpunten. Ik doe een stapje naar voren, geef hem een paar tikjes met de geweerkolf en trek me weer terug. Hij beweegt nog steeds niet en even stel ik me voor dat hij dood is. Ik verplaats me zijdelings naar het poortje waardoor je in de moestuin komt. Ik wil aan de andere kant kunnen kijken maar wel afstand blijven houden. Het is een magere man, gekleed in het donkere colbert dat ik al had gezien, en een zwarte broek. Hij zit met zijn rug tegen de schutting, zijn benen recht vooruit, zijn hoofd op zijn borst en zijn handen op zijn dijen, de palmen naar boven. Naast hem staat een koffer en daarop ligt een bruine hoed. Hij lijkt me geen bedelaar of dronkaard, en als ze niet vuil waren geworden van het stof toen hij op de grond ging zitten, zou hij in die kleren bijna overal gewoon binnen kunnen lopen.

‘U moet hier weg,’ dring ik aan, met het wapen in

mijn handen, en nu draait hij zijn hoofd wel in mijn richting, maar zonder op te kijken. Zijn groezelige kaak is begroeid met dunne witte haartjes. De kraag van zijn overhemd is vergeeld en het colbert is hem te groot.

‘Ik ga u geen geld geven.’ Kaiser is al achter hem gaan liggen, dicht tegen de nieren van de man aan, wat even nutteloos is als een kwart nat buskruit.

Hij geeft geen antwoord.

3

Ondanks de warmte eten we op de veranda, wat we anders nooit doen. Het geweer staat tegen de balustrade, steeds bij de hand, en in de buidel onder mijn rok zit een flinke handvol patronen. In deze tijd van het jaar lunchen we meestal in de keuken, in het achterste deel van het huis. Daar worden de ramen permanent overschaduwd door de takken van de steeneik.

Ik zet hem aan het hoofdeinde van de tafel en dien zijn eten op. Altijd een sober maal, zo zijn we het gewend, met geringe invloed van de plaatselijke gastronomie, hoewel ik soms, wanneer de tuinman me wild aanbiedt, een van de weinige regionale gerechten bereid die ik heb leren maken: rijst met amandelen. Iosif vond dat het lekkerst met kwartel, maar sinds hij ziek is krijgt hij het vlees niet meer tussen de botjes uit gepeuterd, en ik heb tegenwoordig geen zin meer het voedsel voor hem fijn te hakken.

Zodra we klaar zijn met eten, valt Iosif in slaap, omsloten door de gebogen rugleuning van de schommelstoel. Uit zijn mond lopen draadjes kwijl, maar net als met zo veel andere dingen doe ik geen moeite meer die af te vegen. Met mijn blik nog altijd gericht op de man, loop ik de treden af en gooi de etensresten in de bak van de hond, die, als hij me ziet aankomen, op-

staat, zich uitrekt en opgewekt naar zijn voer trippelt. De man heeft zich de hele dag niet bewogen of zelfs maar zijn colbert uitgetrokken en ik stel me zo voor dat hij wel erg moet zweten in die warme kleren in de augustuszon.

Terwijl ik blijf staan en Kaiser aan mijn voeten in zijn etensbak wroet, waarbij hij de botten laat kraken tussen zijn kiezen, vraag ik me af waarom ik de klok niet luid. Waarom waarschuw ik het garnizoen niet? Binnen de kortste keren komt er dan een heel peloton en nemen ze hem mee. Daarna zullen ze over de weg uit het zicht verdwijnen en zien we hem niet meer terug. Mocht hij in een van de huizen in het dorp dienen, dan zal zijn baas worden gevraagd hem op te halen bij het wachtlokaal. Maar eerst zal hij worden gezeseld door de militaire beul en daarna, als hij weer thuis is, zal de heer des huizes beslissen hoe hij over de ongezeglijke bediende zal beschikken. Zo is het altijd gegaan, althans in deze kolonie.

Als het nodig mocht zijn, kan ik hem ook doden. Bij de minste of geringste beweging, zodra zijn hoofd boven de punten van de schutting uit steekt, kan ik het geweer pakken en schieten. Gealarmeerd door de knal zullen de soldaten komen en me vragen wat er is gebeurd. Dan hoef ik alleen maar te zeggen dat de man probeerde ons terrein binnen te dringen of dat hij mij of Iosif bedreigde en daarmee is de zaak dan afgedaan. Ze zullen hem achter op de kroep van het paard binden en meenemen. Zo eenvoudig is het. Maar dan zou ik dagen, misschien zelfs weken, moeite hebben de slaap te vatten. Het zijn onze mannen die de problemen met deze mensen moeten oplossen, die weten wanneer ze moeten schieten en waarom. Wij vrouwen zijn hen ge-

woon tot hier gevolgd, duizenden kilometers van het vaderland, naar deze uithoek van het exotische zuiden, die we tot ons vreedzame en pittoreske toevluchtsoord hebben gemaakt.

Ik breng de hele middag zittend door, af en toe naai ik wat, en af en toe staar ik simpelweg naar de schutting. Het geweer staat nog op dezelfde plek, om me eraan te herinneren dat de roerloosheid van de man niet betekent dat hij ongevaarlijk is. Naast me murmelt Iosif een melodietje, een stemloze versie van een oude polka, in onze jeugd erg populair. In zijn zwakzinnige uitvoering zou zelfs de componist die niet herkennen.

Hij mag daar wel even blijven zitten, maar geen eeuwigheid. Tenzij hij deze plek heeft uitgekozen om te sterven, zal hij op een gegeven moment moeten opstaan om te drinken, te eten, zijn behoefte te doen. Als ik maar lang genoeg wacht, zal ik hem vanzelf overeind zien komen. Misschien gaat hij daarna wel weg, of hij begint juist onze kant op te rennen, met op elkaar geklemde tanden en gezwollen aderen bij zijn slapen. Dan zal ik meteen mijn werk opzijgooien, overeind komen en het geweer grijpen. Ik zal nog net genoeg tijd hebben om het wapen tegen mijn schouder te zetten en met dichtgeknepen ogen de trekker over te halen. Daarna zal ik even verdoofd en verblind zijn, totdat het bonzen in mijn oren is opgehouden of tot ik de moed heb mijn ogen te openen en naar de afloop te kijken.

4

Helemaal aan het eind van de middag breng ik hem een dienblad met een bord stoofvlees, brood en een karaf water. Ik leg er geen bestek bij. Ik zet het een stukje bij hem vandaan, op de trap naar de moestuin, waar mijn groenten het zonlicht opvangen, omringd door olijf- en vijgenbomen.

‘Eet wat u wilt en ga dan weg,’ zeg ik tegen hem. ‘En haal het niet in uw hoofd om over de schutting te klimmen, want dan schiet ik.’

Het vlees staat te dampen op de traptreden. Stille leent zich voor mysteries en deze man irriteert me met zijn stilzwijgen en daagt me op een bepaalde manier uit. Hij beperkt mijn mogelijkheden, hij minacht me. Of misschien verstaat hij me gewoon niet. Als hij een dief was geweest, zou hij het huis al hebben leeggehaald, zonder dat Iosif of ik daar iets tegen hadden kunnen doen. Net zomin als Kaiser, altijd zo volgzzaam en aanhalig tegenover mensen. Als hij voor eten was gekomen, zou hij dat wel hebben gevraagd. Dan zou hij van waar hij zit mijn aandacht hebben getrokken en met zijn wijsvinger op zijn mond hebben gewezen. Ik weet niet of hij uit het dorp komt of vanaf La Parra is komen lopen, maar in beide gevallen kan hij vrijwel onmogelijk hier zijn aanbeland zonder op een patrouille te stuiten.

‘U kunt hier niet blijven. U bent op verboden terrein.’ Daarop draait de man zich om en kijkt voor het eerst naar me, maar zijn ogen komen niet hoger dan mijn navel. Ik doe een paar stappen achteruit en sla mijn armen over elkaar. Zelfbescherming.

Vanwege het tijdstip en de afstand tussen ons kan ik zijn gelaatstrekken niet onderscheiden. En zelfs als er voldoende licht was geweest, zou ik die neergeslagen blik onmogelijk hebben kunnen interpreteren. Hij blijft in deze houding zitten totdat hij, misschien uit verveling, weer de houding aanneemt waarin hij de hele dag heeft gezeten. Heel even lijkt het erop dat hij zich opnieuw onderuit zal laten zakken, maar plotse-ling zoeken zijn handen steun in het stof en begint hij zich langzaam op te richten. Ik wijk nogmaals terug. Het geweer staat ver weg, tegen de balustrade, de loop gericht op de eerste sterren.

Maar hij neemt geen dreigende houding aan en werpt me ook geen vijandige blik toe. Integendeel, hij lijkt zich gewoon aan me te willen tonen. Gemiddelde lengte, donker haar, licht gebogen, mogelijk door zijn leeftijd, al kan het ook komen door de uren tegen de schutting. Een van de slippers van zijn overhemd hangt uit zijn broek. Hij kijkt wel in mijn richting maar niet naar mij. Over zijn hele gezicht zitten littekens, alsof een kind die er met een scherp voorwerp in heeft gekrast. Dromerige, donkere ogen die zich vasthaken aan de vormen van het huis achter mijn rug.

Hij klopt het stof van zijn broek, stopt zijn overhemd erin, trekt zijn colbert recht, knoopt het dicht, en draait zich om. Verbaasd zie ik hem langs de witte schutting lopen, maar niet in de richting van het hek dat op de weg uitkomt, maar van de trap naar de moestuin. Hij

loopt langs het dienblad met eten, tussen de zaaibedden door en gaat dicht langs de lage muur naar beneden tot hij tussen de olijfbomen uit het zicht verdwijnt, in de richting van de vallei. Ik blijf een hele tijd roerloos staan, omringd door het gezang van de krekels en de cicaden, terwijl ik probeer de broodmagere gestalte die de hele dag tegen de schutting heeft gezeten, uit mijn hoofd te verdrijven, wat me niet lukt.